

Božanov

Kraj: Královéhradecký

Správní obvod: Broumov

Nadmořská výška: 405 m n. m.

Počet obyvatel: 378

Adresa URL: www.obecbozanov.cz

Okres: Náchod

GPS souřadnice: 50.526778N, 16.365291E

První pís. zmínka: 1256 (768 let)

PSČ: 549 74

Historie obce Božanov

Počátky obce Božanova jsou poměrně starého data. Z období pravěku pochází nález kamenné sekerky, dokumentující stopy lidského osídlení ve zdejší lokalitě. Další nepřímou informaci přináší listinné falzum z kanceláře břeňovských benediktinů, hlásící se sice již k r. 1213, ale pocházející až z konce 13. století a obsahující panovníkovo postoupení Broumovska benediktínskému řádu. V něm je mj. uveden latinský název potoka Božanov (flumen Bozanow), který pravděpodobně byl odvozen od osobního jména Božen nebo Bosan. V této souvislosti lze předpokládat, že zde na přelomu 12. a 13. století existovalo slovanské osídlení, které sem zřejmě proniklo ze sousedního Kladska a jež mělo spíše nahodilý ráz než plánovitý záměr. Ve druhé polovině 13. století, za období opatů Martina (1253 - 1278) a Bavora z Nečtin (1290 - 1332) zdejší broumovskou krajinu systematicky kolonizoval benediktínský řád břeňovského kláštera, který sem z vůle českého krále Přemysla Otakara II. intenzivně povolával německé osídlence. Podle některých badatelů, ale jinak nepotvrzené tradice, již v r. 1253 vysadil lokátor Berthold emfiteutickým právem ves tzv. lánového (ulicového) typu, která v pozdějších pramenech ze 14. a 15. století nesla podle zakladatele označení Berthelsdorf (Pertelsdorf), v průběhu 17. století Banzdorf a počínaje 18. stoletím Barzdorf (Parczdorf), současný Božanov. Ves je doložena "in originali" až listinou z 15. března 1256, mocí které udělil opat Martin jmenovanému Bertoldovi právo osídlit zdejší lokalitu "silvam Policensem circa Bosanow et circa Stenawam". Uvedený listinný záznam v dochovaném rukopisu Cantica canticorum je tedy vůbec první písemnou zmínkou a nejstarším soudobým dokladem o zdejší obci. Nově vysazená ves záhy podléhala správě broumovských benediktinů, kteří zde zavedli poměrně prosperující zemědělské a lesní hospodářství. Podle klášterního urbáře z r. 1406 byla poddanská ves Božanov sestavena z 27 lánů, když jeden lán obsahoval 80 korců (cca 23 hektarů) výměry. V tzv. Hesseliově urbáři broumovského kláštera z r. 1677 lze nalézt kolorovaný pohled na zdejší ves a záznam o založení panské myslivny, zajišťující těžbu dřeva z okolních lesů. Tehdy stávalo v Božanově 51 selských statků v dědičném držení, 14 domů s polem a 3 mlýny, přičemž v čp. 1 se nacházela tzv. šolcovna (rychta). Až do počátku 17. století zde existovala benediktínská fara, v průběhu třicetileté války byla místní farnost zrušena a Božanov byl přifařen k sousednímu kostelu v Martínkovicích. V r. 1743 zde byl vystavěn filiální kostel sv. Magdalény a v r. 1790 zde byla nově zřízena dřevěná školní budova. V r. 1784 byla v sousedství založena osada Studená (Kaltwasser), která byla původně samostatnou správní jednotkou. K datu 1833 vykázal Božanov 272 domů a 1660 obyvatel, o desetiletí později v r. 1843 evidoval stejný počet domů, ale více - 1724 - lidí. Navíc tehdy ještě samostatná osada Studená evidovala k r. 1833 - 13 domů a 93 obyvatel, k r. 1843 - 13 domů a 104 obyvatel. Tím patřila zdejší lokalita nejen mezi početně největší poddanské vesnice broumovského panství (druhá v pořadí za nedalekým Šonovem), ale ze

statistického hlediska předčila i některá sídla v kategorii měst (např. Českou Skalici) nebo byla na jejich úrovni (např. Nové Město n. Met.). Počínaje r. 1850 se Božanov stal samostatnou obcí s vlastním samosprávným úřadem, do jehož kompetence patřila i územní správa sousední osady Studená. Jinak prosperující obec si zároveň udržela zemědělský ráz i po zrušení poddanství v r. 1849. Nástupem průmyslu ve druhé polovině 19. století ale došlo k pozvolnému odlivu místní populace do nově se tvořících sousedních průmyslových aglomerací Broumova a Meziměstí i do vzdáleného zámoří (Chile). Obec Božanov (spolu s osadou Studená) podle soudobých úředních statistik dlouhodobě stagnovala: r. 1850 - 1853, 1869 - 1855, 1880 - 1757, 1890 - 1662, 1900 - 1440, 1910 - 1340, 1921 - 1282 a 1930 - 1176 obyvatel převážně (cca 95 %) německé národnosti a r. 1869 - 309, 1880 - 327, 1890 - 314, 1900 - 306, 1910 - 310, 1921 - 292, 1930 - 305 trvale obydlených domů. Přesto se život v obci nadále rozvíjel běžným tempem. V r. 1875 zde byla postavena nová škola - kamenná budova, r. 1898 zde byla zřízena malá továrna na výrobu zemědělských strojů (fa Cölestin Ringel), v následujících letech (do r. 1938) bylo v Božanově evidováno celkem 38 drobných živností. Na přelomu let 1913 a 1914 byla do obce zavedena elektřina a v l. 1921 - 1922 byl zřízen obecní vodovod. Dále se v obci nacházely poštovní úřad, pobočka celnice a oddíl finanční stráže, spořitelna a záložna (Reifeisenka), chudobinec a školka. Působily zde spolky místních hasičů, válečných veteránů, myslivců, cvičenců a řada dalších odborových sdružení. V říjnu 1938 byl Božanov spolu s celým Broumovskem územně připojen pod správu německé říše. V květnu 1945 byl znovu navrácen pod správu Československé republiky a dle rozhodnutí vítězných mocností došlo k organizovanému odsunu místního německého obyvatelstva a ke konfiskaci jeho majetku. Obec byla nově osídlena českými přistěhovalci z vnitrozemí. Byla zde ustavena místní správní komise, v r. 1946 místní národní výbor. Zemědělskou činnost původního klášterního statku převzal státní statek Broumov, který zde zřídil výrobní jednotku. Počet obyvatel i domů se ale opět snížil: 1950 - 599 a 243, 1961 - 553 a 142, 1970 - 453 a 118, 1980 - 347 a 105, 1991 - 309 a 91. Po komunálních volbách 24. 11. 1990 zaniknul místní národní výbor a byl zde opět zřízen obecní úřad.

